رویش روان شناسی، سال۱۳، شماره۱۰، شماره پیاپی ۱۰۳، دی ۱۴۰۳
Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal(RRJ),13(10), 2025

مدل ساختاری بلوغ عاطفی بر اساس سبک‌های هویت با نقش میانجی‌گری معنای زندگی در نوجوانان متوسطه دوم شهر تهران

Structural model of emotional maturity based on identity styles with the mediating role of the meaning of life in secondary school teenagers in Tehran

زینب علمی
دانشجوی دکتری مشاوره، گروه مشاوره، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
علی دلاور (نویسنده مسئول)
استاد، گروه سنجش و اندازه گیری، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.
اسفندیار آزاد
دانشیار، مرکز تحقیقات علوم رفتاری، پژوهشکده سبک زندگی، دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله (عج)، تهران، ایران.
مهدی زارع بهرام آبادی
دانشیار، گروه مشاوره، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

Zeynab Elmi
Ph.D. Student of Counseling, Department of Counseling, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
Ali Delavar *
Professor, Department of Assessment and Measurement, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.
a.delavar@atu.ac.ir
Esfandiar Azad
Associate Professor, Behavioral Sciences Research Center, Life Style Institute, Baqiyatallah University of Medical Sciences, Tehran, Iran.
Mahdi Zare Bahramabadi
Associate Professor, Department of Counseling, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

چکیده
پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش واسطه‌ای معنای زندگی در رابطه بین سبک‌های هویت با بلوغ عاطفی شده انجام شد. پژوهش حاضر توصیفی_همبستگی از نوع تحلیل مسیر بود. جامعه آماری این پژوهش کلیه نوجوانان دختر مشغول به تحصیل در مقطع متوسطه دوم شهر تهران در سال تحصیلی ۱۴۰۱- ۱۴۰۰ بودند. به روش نمونه‌گیری در دسترس، نمونه‌ای تعداد ۲۸۹ نفر انتخاب و در مطالعه شرکت کردند. ابزارهای این پژوهش شامل مقیاس بلوغ عاطفی (EMS، سینگ و بهارگاوا، ۱۹۹۰)، سیاهه سبک هویت (ISI، برزونسکی، ۱۹۹۲) و پرسشنامه معنای زندگی (MLQ، استگر و همکاران، ۲۰۰۶) بودند. داده‌ها با استفاده از روش تحلیل مسیر تجزیه و تحلیل شدند. نتایج تحلیل معادلات ساختاری حاکی از برازش مناسب مدل بود. یافته‌ها نشان داد که سبک‌های هویت اطلاعاتی و متعهد به صورت مستقیم قادر به پیش‌بینی بلوغ عاطفی بودند (p‹۰/۰۰۱). همچنین سبک‌های هویتی سردرگم و هنجاری به صورت غیرمستقیم از طریق معنای زندگی توانستند بلوغ عاطفی را پیش‌بینی کند (p‹۰/۰۰۱). این نتایج نشان می‌دهد که سبک‌های هویت با توجه به نقش مهم معنای زندگی می‌توانند تبیین کننده بلوغ عاطفی باشند و لزوم توجه به این عوامل در تعامل با یکدیگر ضروری است.

واژه‌های کلیدی: *بلوغ عاطفی، سبک‌های هویت، معنای زندگی.*

Abstract
This research was conducted to investigate the mediating role of the meaning of life in the relationship between identity styles with emotional maturity. The current research was a descriptive-correlation type of path analysis. The statistical population of this research was all adolescent girls who were studying in the second secondary level of Tehran city in the academic year of 2021-2022. Using the available sampling method, a sample of 289 people was selected and participated in the study. Research tools included the emotional Maturity Scale (EMS, Singh & Bhargava, 1990), Identity Style Inventory (ISI, Berzonsky, 1992), and Meaning Life questionnaire (MLQ, Steger & et al, 2006). The data were analyzed using the path analysis method. The results of the structural equation analysis indicated the appropriate fit of the model. The findings showed that informational and moratorium identity styles were able to predict emotional maturity (p<0.001) directly. Also, confused and normative identity styles were able to predict emotional maturity indirectly through the meaning of life (p<0.001). These results show that identity styles, considering the important role of the meaning of life, can explain emotional maturity and it is necessary to pay attention to these factors in interaction with each other.

Keywords: *Emotional maturity, identity styles, meaning of life.*

نوع مقاله : پژوهشی | **دریافت : مرداد ۱۴۰۳** | **پذیرش: مرداد ۱۴۰۳** | **ویرایش نهایی: دی ۱۴۰۳**

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24]

مقدمه

نوجوانی[1] دوره‌ای است که با بلوغ[2] و تحولات وسیع در ابعاد مختلف جسمی، شناختی، اجتماعی و عاطفی همراه است (برانجی و موریس[3]، ۲۰۲۱) و به باور ویجایاکومار[4] و همکاران (۲۰۱۸) بسیاری از ناسازگاری‌های اجتماعی، عاطفی و تحصیلی ممکن است در دوره نوجوانی رخ دهند. در این دوره نیاز به تعادل هیجانی و عاطفی به خصوص تعادل بین عواطف و عقل، درک ارزش وجودی خویشتن، خودآگاهی با انتخاب اهداف واقعی در زندگی، استقلال عاطفی از خانواده، حفظ تعادل روانی و عاطفی خویش در مقابل عوامل فشارزای زندگی و محیطی و برقراری روابط سالم با دیگران، کسب مهارت‌های اجتماعی لازم در دوست‌یابی، شناخت زندگی سالم و مؤثر و چگونگی برخورداری از آن مهم‌ترین نیازهای نوجوانان است (رفیعی‌پور و همکاران، ۱۴۰۰). یکی از عوامل مهم و تأثیرگذار در این دوره، بلوغ عاطفی[5] است. بلوغ عاطفی یکی از پیچیده‌ترین و مسئله‌سازترین جنبه‌های تکاملی در زندگی هر انسان است (افخم زاده[6] و همکاران، ۲۰۲۳). بلوغ عاطفی را می‌توان توانایی افراد برای پذیرش اشخاص و مسائل به همان شکلی که هستند و وجود دارند، تعریف کرد (غلامی قره شیران و همکاران، ۱۴۰۱). زمانی می‌توان فردی را از نظر عاطفی بالغ و سالم دانست که تمامی عواطف و احساسات خود را به درستی بشناسد و نحوه ابراز صحیح و مدیریت و کنترل آن‌ها را نیز بداند. در واقع بلوغ عاطفی مانند سایر جنبه‌های سلامت عمومی از عواملی است که بر میزان پویایی و فعالیت دانش آموزان در محیط‌های آموزشی تأثیرگذار است (قاسمیان، ۱۴۰۲). اگر فردی بتواند افکار نادرست و منفی را با افکار درست و مثبت و سازگار جایگزین کند، توانایی کنترل عواطف در او به نحو چشمگیری افزایش می‌یابد و این امر موجبات بهبود روابط او با اطرافیان را فراهم می‌سازد (نیهرا و رانگنکار[7]، ۲۰۲۱).

عوامل مهم و تأثیرگذار زیادی می‌توانند در بلوغ عاطفی نقش داشته باشند. یکی از این عوامل مهم، سبک‌های هویتی[8] دانش‌آموزان است (برزونسکی و پاپینی[9]، ۲۰۲۲). در تمام فرهنگ‌ها ایجاد هویت یکی از شرایط اساسی شکل‌گیری شخصیت مورد پذیرش جامعه است (پیرزاده[10] و همکاران، ۲۰۲۴). هویت مبتنی بر آگاهی از این امر است که انسان موجودی منحصر به فرد است. به عبارتی افراد به گونه‌ای از هر انسان دیگر متمایز هستند. در مطالعه‌ی شخصیت انسان، هویت یک جنبه‌ی اساسی و درونی بوده که با کمک آن احساس تداوم و یکپارچگی به فرد می‌دهد (شانلی[11]، ۲۰۲۳). هویت مفهوم ذهنی فرد از خودش است و با عناوینی چون هویت شخصی، هویت اجتماعی، هویت قومی، هویت جنسی و غیره مورد استفاده قرار می‌گیرد (برزونسکی و کوک[12]، ۲۰۲۲). برزونسکی (۱۹۹۲) به این مسئله اشاره می‌کند که نوجوان برای اینکه به بتواند به سؤالاتی همچون "من کیستم؟"، "هدف زندگی‌ام چیست؟" پاسخ دهد، نیازمند پردازش اطلاعاتی است که از دنیای پیرامون خود دریافت می‌کند. هویت از جنبه‌های مهم شخصیت است که به وسیله آن فرد با گذشته‌اش ارتباط برقرار کرده و در زندگی احساس یکپارچگی و تداوم می‌یابد (صلاحی و زمان، ۱۴۰۰) و شامل سبک هویت اطلاعاتی[13]، هنجاری[14]، سردرگم/اجتنابی[15] و تعهد[16] هویت بوده و ترجیح نسبی افراد برای به‌کارگیری شیوه‌های خاص حل مسئله و پردازش اطلاعات مربوط به خود است (بروزنسکی و کینی[17]، ۲۰۱۹).

مرور مطالعات پژوهشی نشان می‌دهد افرادی که بحران هویت در دوران نوجوانی را به‌طور موفقیت‌آمیزی حل نکرده‌اند در معرض خطرات و مشکلات رفتاری، عاطفی و شخصیتی مانند مشکلات درسی، روابط اجتماعی و عاطفی ضعیف، اعتماد به نفس پایین، مشکلات

1 adolescent
2 development
3 Branje & Morris
4 Vijayakumar
5 emotional maturity
6 Garg & Tripathy
7 Nehra & Rangnekar
8 identity style
9 Berzonsky & Papini
10 Pirzade
11 Şanlı
12 Kuk
13 informational
14 normative and foreclosure
15 diffuse-avoidant
16 moratorium-achievement
17 Kinney

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24]

خلقی و ... قرار دارند (بلایر[1] و همکاران، ۲۰۲۲؛ کو[2] و همکاران، ۲۰۲۱). در واقع ساختار هویتی خوب و رشد یافته به فرد در تصمیم‌گیری و حل مناسب مسائل پیش رو و سازگاری در ابعاد مختلف کمک می‌کند (پلتوکورپی و ژانگ[3]، ۲۰۲۰).

اگر چه به نظر می‌رسد سبک‌های هویتی به میزان قابل توجهی در بلوغ عاطفی نقش دارند، اما مسیرهای دیگری نیز وجود دارند که می‌توانند نقش مهمی را در بلوغ عاطفی ایفا کنند و به نوعی نقش میانجی داشته باشند. معنای زندگی[4] یکی از مسیرهایی است که به نظر می‌رسد نقش مهمی را در بلوغ عاطفی ایفا می‌کند (اشنایدر[5]، ۲۰۲۲). معنای زندگی یعنی میزانی که زندگی فرد به‌عنوان معنادار، هدایت‌شده و برانگیخته‌شده توسط اهداف ارزشمند و اهمیت در جهان تجربه می‌شود (مارتلا و استیگر[6]، ۲۰۲۳). معنای زندگی یک پرسش فلسفی و وجودی است که قرن‌ها بشریت را به خود مشغول کرده است. این یک مفهوم عمیقا شخصی و ذهنی است که ممکن است از فردی به فرد دیگر بسیار متفاوت باشد (). برخی افراد در دین، معنویت، روابط، دستاوردهای شخصی یا کمک به دیگران معنا پیدا می‌کنند , برخی دیگر ممکن است بر این باور باشند که زندگی معنای ذاتی ندارد و این به هر فردی بستگی دارد که هدف و تحقق خود را ایجاد کند. بنابراین معنای زندگی یک مفهوم پیچیده و فردگرایانه است که هر فردی باید آن را برای خود کشف و تعریف کند (). فرانکل[7] (۱۹۸۴) معتقد است که هنگامی که انسان به فعالیت‌های مورد علاقه‌اش می‌پردازد، با دیگران ملاقات می‌کند، به تماشای آثار هنری-ادبی می‌پردازد و یا به دامان طبیعت پناه می‌برد، وجود معنا را در خود احساس می‌کند. معنای زندگی می‌تواند نقش پر زندگی در بلوغ عاطفی داشته باشد و به طوری که باعث توسعه بهتر بلوغ عاطفی خواهد شد (بایک[8] و همکاران، ۲۰۲۲). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که با دستیابی به هویت و خودشناسی عمیق‌تر، فرد می‌تواند ارتباط بیشتر و عمیق‌تر با دیگران، خود و جهان پیرامون داشته باشد و به پیدا کردن معنا در زندگی خود کمک کند (توباسی[9] و همکاران، ۲۰۲۳).

بر اساس پیشینه‌ی پژوهشی متغیر معنای زندگی می‌تواند به عنوان نقش واسطه در این پژوهش کارکرد داشته باشند، زیرا این متغیر می‌تواند از سبک‌های هویتی (افشاری[10]، ۲۰۲۳؛ توباسی و همکاران، ۲۰۲۳) تأثیر بگیرد و خود نیز بر بلوغ عاطفی تأثیر بگذارد (بایک و همکاران، ۲۰۲۲)؛ بنابراین فهم دقیق نقش واسطه‌ای معنای زندگی در این رابطه می‌تواند کمک کند تا مداخلات و رویکردهای درمانی مناسبی برای کمک به دانش‌آموزان و نوجوانان در بهبود بلوغ عاطفی و پیامدهای سلامت روانی شناسایی شود. همان‌طور که بیان شد متغیرهای سبک‌های هویتی و معنای زندگی با اثراتی که بر روی فرد دارند، می‌توانند بلوغ عاطفی در آن‌ها را تحت تأثیر قرار دهند. با در نظر گرفتن مشکلات برآمده از رنج حاصل از دوره بلوغ، لزوم کاهش فشارهای روانی، با توجه به سبک‌های هویتی و معنای زندگی و افزایش شاخصه‌های بهزیستی روان‌شناختی و اقدام به‌موقع برای دانش‌آموزان کمک شایانی خواهد کرد. همچنین با بازبینی پیشینه پژوهشی مرتبط، نقش هرکدام از سبک‌های هویتی و معنای زندگی مورد تأیید قرارگرفته است، ولی به دلیل خلأ پژوهشی درباره نقش واسطه‌ای معنای زندگی بین سبک‌های هویتی با بلوغ عاطفی، پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش واسطه‌ای معنای زندگی در رابطه بین سبک‌های هویتی با بلوغ عاطفی در نوجوانان متوسطه دوم شهر تهران انجام شد.

روش

پژوهش حاضر توصیفی- همبستگی از نوع تحلیل مسیر بود. جامعه آماری این پژوهش شامل تمامی نوجوانان دختر مشغول به تحصیل در مقطع متوسطه دوم شهر تهران در سال تحصیلی ۱۴۰۱- ۱۴۰۰ بودند که به روش غیر تصادفی از نوع در دسترس نمونه‌ای به تعداد ۲۸۹ نفر انتخاب و پرسشنامه در بین آن‌ها توزیع شد. برای تعیین حجم نمونه لوهین (۱۹۹۲) پیشنهاد می‌کند که برای بررسی مدل ساختاری که در آن ۴-۲ عامل شرکت دارند، پژوهشگر باید روی گردآوری دست کم ۱۰۰ تا ۲۰۰ مورد برنامه‌ریزی کند. کاربرد نمونه‌های کوچک‌تر می‌تواند موجب عدم حصول همگرایی و به دست آوردن نتایج نامناسب و یا دقت پایین برآورد پارامترها و به‌ویژه خطاهای

1 Blair
2 Koo
3 Peltokorpi & Zhang
4 meaning of life
5 Schneider
6 Martela & Steger
7 Frankl
8 Baek
9 Toubassi
10 Afshari

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24]

استاندارد شود. ملاک ورود به پژوهش عبارت بود از رضایت آگاهانه جهت شرکت در پژوهش، مشغول به تحصیل بودن و مراجعه نکردن به روان‌شناس و روان‌پزشک در یک سال گذشته و ملاک‌های خروج از پژوهش نیز عدم تمایل به ادامه شرکت در پژوهش و پاسخ ندادن به بیش از پنج درصد سؤال‌ها بود. دانش‌آموزان به صورت آنلاین از طریق لینک دعوت پاسخگویی به پرسشنامه‌های این پژوهش، به پرسشنامه-های موجود در واتس آپ، بله، ایتا و روبیکا پاسخ دادند. در پرسشنامه‌ها برای رعایت اصول اخلاقی این عنوان قید شده بود که اطلاعات هر پرسشنامه کاملاً به صورت محرمانه بود. همچنین در صورت تمایل از نتایج پژوهش، پس از اتمام پژوهش نتایج در اختیار شرکت‌کنندگان قرار گرفت. در نهایت، داده‌ها با استفاده از روش تحلیل تحلیل مسیر و با نرم‌افزارهای SPSS و AMOS نسخه ۲۴ تحلیل شدند.

ابزار سنجش

مقیاس بلوغ عاطفی[1] (EMS): این مقیاس توسط سینگ و بهارگاوا[2] (۱۹۹۰، نقل از مصباح و صدری دمیرچی، ۱۴۰۲) تدوین شده و شامل ۴۸ سؤال و مشتمل بر ۵ زیرمقیاس می‌شود که عبارت‌اند از: عدم ثبات عاطفی، بازگشت عاطفی، ناسازگاری اجتماعی، فروپاشی شخصیت و فقدان استقلال. طیف پاسخ‌دهی آن بر اساس لیکرت تنظیم شده است. مقیاس اندازه‌گیری این ابزار از هرگز (۱) تا خیلی زیاد (۵) تغییر می‌کند. سینگ و بهارگاوا (۱۹۹۰) آلفای کرونباخ را برای زیرمقیاس‌های این مقیاس یعنی ثبات عاطفی، بازگشت عاطفی، ناسازگاری عاطفی، فروپاشی شخصیت و فقدان استقلال به ترتیب ۰/۷۵، ۰/۶۳، ۰/۵۸، ۰/۸۶ و ۰/۴۲ به دست آورد. روایی سازه این مقیاس نیز ۰/۸۵ گزارش شده است.روایی محتوایی این ابزار در نمونه ایرانی ۰/۶۴ و پایایی آن به روش آلفای کرونباخ ۰/۹۱ به دست آمد (جعفری هرندی و رجایی موسوی، ۱۳۹۸). در پژوهش حاضر، ضریب آلفای کرونباخ برای بررسی پایایی کلی مقیاس بلوغ عاطفی ۰/۹۱ به دست آمد.

سیاهه سبک هویت[3] (ISI): سیاهه سبک هویت برزونسکی با هدف بررسی رابطه بین سبک‌های هویت در سال ۱۹۹۲ توسط برزونسکی طراحی گردید. این ابزار ۴۰ سؤال دارد که ۱۱ سؤال مربوط به مقیاس اطلاعاتی، ۹ سؤال آن مربوط به مقیاس هنجاری و ۱۰ سؤال آن مربوط به مقیاس اجتنابی (سردرگم) و ۱۰ سؤال دیگر آن مربوط به مقیاس تعهد است که برای تحلیل ثانویه استفاده می‌شود و یک سبک هویتی محسوب نمی‌شود. پاسخ آزمودنی‌ها به سؤالات به شکل طیف لیکرت ۵ درجه‌ای از کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۵) است. روایی این سیاهه از طریق ارزیابی همبستگی با مقیاس وضعیت هویت بنیون و آدامز[4] (۱۹۸۶) عدد ۰/۳۹ به دست آمده و تأیید شده است. وارد[5] و همکاران (۲۰۲۱) ضریب آلفای کرونباخ خرده مقیاس‌های تعهد ۰/۷۹، جهت‌گیری هنجاری ۰/۷۴، جهت‌گیری سردرگم/ اجتنابی ۰/۸۵، جهت‌گیری اطلاعاتی ۰/۷۸ گزارش کرد (برزونسکی، ۲۰۰۵). در پژوهش غضنفری (۱۳۸۳) آلفای کرونباخ به دست آمده برای هر یک از زیر مقیاس‌ها عبارت است از: تعهد ۰/۷۵، هنجاری ۰/۷۲، سردرگم/ اجتنابی ۰/۸۲ و اطلاعاتی ۰/۷۶ بود. همچنین غضنفری (۱۳۸۳) برای بررسی روایی این مقیاس از تحلیل عاملی استفاده کرد و نتایج نشان داد سه عامل با ارزش ویژه بیش از یک ۲۶/۳ درصد از واریانس این متغیر را تبیین می‌کنند. در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌های تعهد ۰/۷۱، جهت‌گیری هنجاری ۰/۷۸، جهت‌گیری سردرگم/ اجتنابی ۰/۷۹، جهت‌گیری اطلاعاتی ۰/۸۳ به دست آمد.

پرسشنامه معنای زندگی[6] (MLQ): این پرسشنامه توسط استگر[7] و همکاران (۲۰۰۶) جهت ارزیابی معنای زندگی دانش‌آموزان ساخته شده است که شامل دو زیر مقیاس وجود معنا و جستجوی معنا است. دارای ۱۰ سؤال با طیف لیکرت ۷ درجه‌ای کاملاً نادرست (۱) تا کاملاً درست (۷) است. طبق پژوهش‌های استگر و همکاران (۲۰۰۶) پایایی زیر مؤلفه‌های وجود معنا و جستجوی معنا را به روش همسانی درونی به ترتیب ۰/۸۶ و ۰/۸۷ و باز آزمایی این پرسشنامه با فاصله زمانی یک ماه به ترتیب ۰/۷۰ و ۰/۷۳ گزارش شده است. روایی همگرا با آزمون‌های رضایت از زندگی ۰/۴۶، عاطفه مثبت ۰/۳۲ و عوامل شخصیتی برون‌گرایی ۰/۲۸ و توافق پذیری ۰/۲۳ و روایی واگرا با آزمون‌های افسردگی ۰/۴۸، عاطفه‌ی منفی ۰/۲۸ و نورزگرایی ۰/۲۳- گزارش کردند. ضریب پایایی پرسشنامه معنا در زندگی در پژوهش پیمان فر و همکاران (۱۳۹۱) با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۹ به دست آمد. در پژوهش مصر آبادی و همکاران (۱۳۹۲) روایی

1 Emotional Maturity Scale
2 Singh & Bhargava
3 Identity Style Inventory
4 Bennion & Adams
5 Ward
6 Meaning Life Questionaire
7 Steger

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24]

سازه و تشخیصی به ترتیب ۰/۹۳ و ۰/۸۹ گزارش شد (به نقل از بیرانوند و همکاران، ۱۴۰۱). همچنین در پژوهش حاضر پایایی با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۸۹ به دست آمد.

یافته ها

در این پژوهش ۲۸۹ نفر مشارکت داشتند که همه آن‌ها دانش‌آموز دختر بودند. لازم به ذکر است که میانگین و انحراف استاندارد سنی شرکت‌کنندگان پژوهش به ترتیب برابر با ۱۵/۴۱ و ۱/۲۹ سال بود. در جدول ۱ ضرایب همبستگی پیرسون و شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش ذکر شده است.

جدول ۱. ضرایب همبستگی پیرسون و شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱- سبک هویتی اطلاعاتی	۱					
۲- سبک هویتی هنجاری	۰/۵۶**	۱				
۳- سبک هویتی متعهد	۰/۳۱**	۰/۴۸**	۱			
۴- سبک هویتی سردرگم	-۰/۰۵	-۰/۰۱	-۰/۵۸**	۱		
۵- معنای زندگی	۰/۳۰**	۰/۳۵**	۰/۳۶**	-۰/۲۸**	۱	
۶- بلوغ عاطفی	-۰/۴۱**	-۰/۴۴**	-۰/۵۱**	۰/۳۴**	-۰/۴۵**	۱
میانگین	۳۸/۱۴	۳۱/۴۹	۳۶/۴۲	۲۸/۳۹	۳۱/۷۵	۱۰۷/۵۸
انحراف معیار	۴/۰۴	۵/۱۷	۶/۶۳	۵/۲۲	۴/۲۱	۲۷/۰۹
کجی	۰/۳۰	-۰/۰۹	-۰/۲۸	-۰/۲۹	-۰/۱۱	۰/۴۴
کشیدگی	-۰/۴۶	-۰/۳۹	-۰/۸۶	-۰/۵۵	-۱/۰۹	-۰/۳۳

* P‹۰/۰۵ **P‹۰/۰۱

نکته: تفسیر نمرات بلوغ عاطفی بدین صورت است که با افزایش نمرات در متغیر بلوغ عاطفی، ثبات و بلوغ عاطفی در فرد کاهش می‌یابد.

همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، بین سبک هویتی اطلاعاتی (p<۰/۰۱، r=-۰/۴۱)، دلبستگی هنجاری (p<۰/۰۱، ۰/۴۴-r=)، دلبستگی متعهد (p<۰/۰۱، r=-۰/۵۱)، سردرگم (p<۰/۰۱، r=۰/۳۴) و معنای زندگی (p<۰/۰۱، r=-۰/۴۵)، با بلوغ عاطفی رابطه معناداری وجود دارد. همچنین میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش همراه با کجی و چولگی بررسی شده است. پیش از تحلیل داده‌ها مفروضه‌های نرمال بودن و عدم هم خطی بررسی شد که نتایج آن در ادامه بیان می‌شود. محاسبه چولگی و کشیدگی هر یک از متغیرهای مشهود، روشی رایج برای ارزیابی نرمال بودن است. چو و بنتلر[1] (۱۹۹۵) نقطه برش ۳± را برای مقدار چولگی مناسب می‌دانند. برای شاخص کشیدگی نیز به طور کلی مقادیر بیش از ۱۰± در مدل یابی معادلات ساختاری مسئله آفرین است (کلاین[2]، ۲۰۱۱). مقادیر به دست آمده برای چولگی و کشیدگی متغیرها حاکی از تحقق پیش‌فرض نرمال بودن در متغیرهای پژوهش دارد. برای بررسی مفروضه‌ی عدم هم خطی از آماره‌های عامل تورم واریانس (VIF) و شاخص تحمل استفاده شد که با توجه به اینکه هیچ یک از مقادیر مربوط به شاخص تحمل کمتر از ۰/۴۰ و هیچ یک از مقادیر مربوط به عامل تورم واریانس بیشتر از ۱۰ نیستند، بر این اساس می‌توان نسبت به مفروضه عدم هم خطی نیز اطمینان حاصل کرد. به‌منظور آزمون مدل مورد نظر یعنی بررسی نقش واسطه‌گری معنای زندگی از روش تحلیل مسیر استفاده شد. پارامترهای اندازه‌گیری روابط مستقیم در جدول ۲ ارائه شده است.

1 Chou & Bentler
2 Kline

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24]

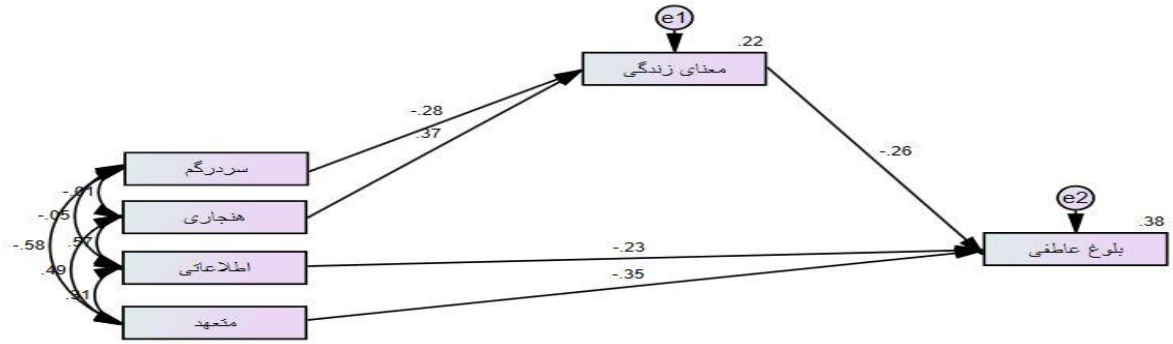

شکل ۱. مدل اصلاح شده پیش‌بینی بلوغ عاطفی بر اساس سبک‌های هویت با نقش واسطه‌ای معنای زندگی

در شکل ۱ مدل اصلاح شده‌ی پژوهش حاضر پس از حذف مسیرهای غیر معنادار رسم شده است. بدین معنا که مسیرهایی که معنادار نبودند اصلاح و حذف شدند (p>۰/۰۰۱) و همچنین مسیرهای مستقیم و غیرمستقیم بین متغیرهای پژوهش با بلوغ عاطفی در جدول ۲ و ۳ ذکر شده است.

جدول ۲. ضرایب مسیر مستقیم اثرات متغیرها و معنی‌داری پارامترهای برآورد شده

متغیر پیش‌بین	متغیر ملاک	برآورد	انحراف استاندارد	آماره (t)	سطح معناداری
سردرگم	معنای زندگی	۰/۲۲۳	۰/۰۴۲	-۵/۳۰۱	۰/۰۰۱
هنجاری	معنای زندگی	۰/۳۰۳	۰/۰۴۲	۷/۱۴۶	۰/۰۰۱
متعهد	بلوغ عاطفی	-۱/۴۲۱	۰/۲۰۷	-۶/۸۶۸	۰/۰۰۱
اطلاعاتی	بلوغ عاطفی	-۱/۵۰۲	۰/۳۳۲	-۴/۵۲۵	۰/۰۰۱
معنای زندگی	بلوغ عاطفی	-۱/۶۷۹	۰/۳۲۵	-۵/۱۶۸	۰/۰۰۱

همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود تمام متغیرهایی که مسیرهای مستقیم آن‌ها به متغیر ملاک دارای مقدار T بزرگ‌تر یا کوچک‌تر از ۱/۹۶± است تأثیر معنی‌داری (p‹۰/۰۰۱) بر متغیر ملاک دارند و مسیرهای غیر معنادار از مدل حذف شدند.

جدول ۳. ضرایب مسیر غیرمستقیم اثرات متغیرها و معنی‌داری پارامترهای برآورد شده با بوت استراپ

مسیر	Bootstrap	حد پایین	حد بالا	سطح معناداری
سبک هویت سردرگم ← معنای زندگی ← بلوغ عاطفی	۰/۳۷۴	۰/۲۲۵	۰/۵۷۷	۰/۰۰۱
سبک هویت هنجاری ← معنای زندگی ← بلوغ عاطفی	-۰/۵۰۹	-۰/۷۴۸	-۰/۳۳۰	۰/۰۰۱

با توجه به جدول ۳ می‌توان مشاهده کرد که اثر غیرمستقیم متغیر سبک هویت سردرگم به متغیر بلوغ عاطفی از طریق معنای زندگی معنی‌دار است (p<۰/۰۰۱، b = ۰/۳۷۴). همچنین اثر غیرمستقیم متغیر سبک هویت هنجاری به متغیر بلوغ عاطفی از طریق معنای زندگی معنی‌دار است (p<۰/۰۰۱، b = -۰/۵۰۹).

در جدول ۴ شاخص‌های برازش مدل اصلاح شده ذکر شده است.

جدول ۴. شاخص‌های برازش مدل

شاخص برازندگی	دامنه قابل‌پذیرش	مدل مفروض
نسبت خی‌دو به درجه آزادی	کم‌تر از ۵	۲/۳۷
شاخص برازندگی تطبیقی (CFI)	بزرگ‌تر از ۰/۹۰	۰/۹۹
شاخص برازندگی فزاینده (IFI)	بزرگ‌تر از ۰/۹۰	۰/۹۹
شاخص نیکویی برازش (GFI)	بزرگ‌تر از ۰/۹۰	۰/۹۹

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24]

ریشه دوم برآورد واریانس خطای تقریب (RMSEA)	کم‌تر از ۰/۰۸	۰/۰۶
ریشه دوم میانگین مربعات باقی‌مانده (SRMR)	کم‌تر از ۰/۰۸	۰/۰۴

شاخص‌های برازش در جدول ۴ نشان‌دهنده‌ی برازش عالی داده‌ها با مدل اصلاح شده است. با توجه به شکل ۱ و جدول ۳ سبک‌های هویتی سردرگم و هنجاری به صورت غیرمستقیم از طریق معنای زندگی توانستند بلوغ عاطفی را پیش‌بینی کند.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش واسطه‌ای معنای زندگی در رابطه بین سبک‌های هویتی با بلوغ عاطفی در دانش‌آموزان انجام شد. یافته پژوهش حاکی از آن بود که سبک هویتی سردرگم به صورت غیرمستقیم از طریق معنای زندگی توانست بلوغ عاطفی در دانش‌آموزان را پیش‌بینی کند. این یافته با نتایج افشاری (۲۰۲۳)، توباسی و همکاران (۲۰۲۳)، بایک و همکاران (۲۰۲۲) و پلتوکورپی و ژانگ (۲۰۲۰) همسو بود. در تبیین این یافته می‌توان اذعان داشت که سبک هویتی سردرگم به تعهدات و اهداف ضعیف، رفتارهای خود ناتوان‌کننده، ارزش‌های لذت‌گرا و منبع کنترل بیرونی مربوط می‌شود. افراد دارای این سبک معمولاً تعهدی نسبت به هویت یا احساس خاصی از خود ندارند. آن‌ها ممکن است برای تصمیم‌گیری در مورد ارزش‌ها، اهداف و باورهای خود تلاش کنند و ممکن است از انتخاب‌هایی که می‌تواند منجر به احساس هویت واضح‌تر شود اجتناب کنند (بروزنسکی و کینی، ۲۰۱۹). این سبک اغلب با احساس سردرگمی، عدم اطمینان و ترس از تعهد همراه است. این سبک هویت می‌تواند ناشی از عوامل مختلفی باشد، مانند تجربیات اولیه روابط ناسازگار یا بی‌اعتبار، فقدان الگوهای نقش روشن، یا ناتوانی در ادغام جنبه‌های مختلف خود. افراد دارای این سبک ممکن است در ایجاد روابط نزدیک یا حفظ حس هدف، جهت و معنا در زندگی نیز مشکل داشته باشند (برزونسکی و پاپینی، ۲۰۲۲). افراد با سبک هویت سردرگم به صورت مشخص نمی‌توانند برای ایجاد یک احساس روشن از خود، ارزش‌ها و اهداف تلاش کنند که می‌تواند یافتن معنا و هدف در زندگی را برای آن‌ها دشوار کند. بدون احساس هویت قوی، آن‌ها ممکن است احساس کنند ارتباطشان با خود و دیگران قطع شده و منجر به احساس پوچی یا سردرگمی وجودی می‌شود، این می‌تواند منجر به رفتار تکانشی یا متناقض شود که مانع رشد بلوغ عاطفی می‌شود. فقدان هویت منسجم و احساس روشن از خود می‌تواند به بی‌ثباتی عاطفی کمک کند، زیرا افراد ممکن است به دلیل عدم اطمینان و سردرگمی در مورد اینکه چه کسی هستند و چه می‌خواهند، نوسانات خلقی، اضطراب و اعتماد به نفس پایین را تجربه کنند؛ بنابراین یک سبک هویت سردرگم می‌تواند با تداخل در خودآگاهی، تصمیم‌گیری، روابط، تعهد و ثبات عاطفی مانع رشد بلوغ عاطفی شود.

از طرف دیگر یافته پژوهش نشان داد که سبک هویتی هنجاری به صورت غیرمستقیم از طریق معنای زندگی توانست بلوغ عاطفی در دانش‌آموزان را پیش‌بینی کند. این یافته با نتایج افشاری (۲۰۲۳)، توباسی و همکاران (۲۰۲۳)، بایک و همکاران (۲۰۲۲) و پلتوکورپی و ژانگ (۲۰۲۰) همسو بود. در تبیین این یافته از پژوهش حاضر می‌توان گفت که سبک هویت هنجاری به روشی برای تجربه و بیان هویت اشاره دارد که با تعهد قوی به ارزش‌ها، باورها و اهداف خاص مشخص می‌شود. افراد دارای سبک هویت هنجاری، احساس روشنی از خود و هویت دارند و می‌توانند تصمیمات و انتخاب‌هایی را اتخاذ کنند که با ارزش‌ها و باورهای شخصی آن‌ها همسو باشد. این سبک اغلب با حس اعتماد به نفس، اعتماد به نفس و احساس قوی هدف و جهت در زندگی همراه است (برزونسکی و کوک، ۲۰۲۲). بر خلاف سبک هویت سردرگم، سبک هویت هنجاری با یک احساس روشن و پایدار از خود مشخص می‌شود و افراد دارای این سبک می‌توانند چالش‌های زندگی را با احساس وضوح و تمرکز هدایت کنند (برزونسکی و پاپینی، ۲۰۲۲). آن‌ها به احتمال زیاد روابط نزدیکی ایجاد و حفظ می‌کنند، اهداف خود را با قاطعیت دنبال کرده و در زندگی روزمره خود معنا و تحقق پیدا می‌کنند. داشتن یک سبک هویت هنجاری می‌تواند به احساس قوی عزت نفس، اعتماد به نفس و رفاه کلی کمک کند، زیرا افراد می‌توانند در همسویی با خود و ارزش‌های واقعی خود زندگی کنند. رابطه بین سبک هویت هنجاری و معنای زندگی اغلب با احساس هدف، تحقق و همسویی با ارزش‌ها و باورهای فرد مشخص می‌شود. افراد دارای سبک هویت هنجاری معمولاً دارای احساس روشنی از خود و هویت هستند و آن‌ها را قادر می‌سازد تا انتخاب‌ها و تصمیم‌هایی اتخاذ کنند که به زندگی معنادار و رضایت‌بخش کمک می‌کند. با تعهد قوی به ارزش‌ها و اهداف، افراد دارای سبک هویت هنجاری به احتمال زیاد فعالیت‌ها و روابطی را دنبال می‌کنند که برای آن‌ها شادی، رضایت و احساس هدف به ارمغان می‌آورد. آن‌ها ممکن است ارتباط قوی با خود واقعی خود و احساس همسویی با باورها و ارزش‌های عمیق‌تر خود احساس کنند که منجر به احساس معنا و رضایت

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24]

بیشتری در زندگی آن‌ها می‌شود. به طور کلی، یک سبک هویت هنجاری می‌تواند به احساس قوی عزت نفس، اعتماد به نفس و رفاه کلی کمک کند، زیرا افراد می‌توانند به طور واقعی زندگی کنند و به طور کامل در فعالیت‌ها و روابطی شرکت کنند که با ارزش‌ها و اهداف شخصی آن‌ها همسو باشد. این همسویی با ارزش‌ها و باورهای فرد می‌تواند به احساس عمیق‌تر معنا و رضایت در زندگی منجر شود و رشد عاطفی و بلوغ را تقویت کند (پلتوکورپی و ژانگ، ۲۰۲۰).

به طور کلی می‌توان از یافته‌های این پژوهش نتیجه گرفت که عوامل روان‌شناختی متعددی در تعامل با همدیگر می‌توانند در بلوغ عاطفی نوجوانان نقش داشته باشند. در این پژوهش به بررسی نقش متغیرهای سبک‌های هویتی با نقش میانجی معنای زندگی در پیش‌بینی بلوغ عاطفی نوجوانان پرداخته شد که نتایج نشان داد سبک‌های هویتی و معنای زندگی نقش کلیدی در بلوغ عاطفی نوجوانان دارند و لزوم توجه به این عوامل در تعامل با یکدیگر در برنامه‌های ارتقای بلوغ عاطفی نوجوانان ضروری است.

از محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به نوع روش پژوهش اشاره کرد که به‌تبع از نظر تعیین روابط علت و معلولی محدودیت دارند. همچنین به دلیل استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس، در تعمیم یافته‌ها به سایر گروه‌ها باید احتیاط نمود. پیشنهاد می‌شود در مطالعات آتی از روش نمونه‌گیری تصادفی برای بررسی این متغیرها استفاده شود تا تعمیم آن به سایر جوامع آماری آسان‌تر شود و همچنین به متغیرهای دیگری که می‌توانند بلوغ عاطفی در نوجوانان را افزایش دهند، توجه نمود.

منابع

بیرانوند، ز؛ قدم پور، ع؛ صادقی، م؛ و حسنی جلیلیان، م. (۱۴۰۱). اثربخشی آموزش گروهی مبتنی بر نظریه امید اسنایدر بر معنای زندگی و بهزیستی روان شناختی دانش آموزان دختر درگیر بحران هویت. *رویش روان شناسی*، ۱۱ (۵)، ۴۴-۳۳. http://dorl.net/dor/20.1001.1.2383353.1401.11.5.15.

جعفری هرندی، ر؛ و رجایی موسوی، ف. (۱۳۹۸). پیش بینی بلوغ عاطفی بر اساس جو عاطفی خانواده و میزان مذهبی بودن والدین در دانش آموزان دختر. *مطالعات روانشناسی تربیتی*، ۱۶(۳۴)، ۱-۲۶. https://doi.org/10.22111/jeps.2019.4730

رفیعی پور، ا؛ توسکی، ل؛ یاراحمدیان، م؛ فراهانی، س؛ و دبیری، س. (۱۴۰۰). پیش بینی سازگاری اجتماعی، هیجانی و تحصیلی دانش آموزان مدارس شاهد براساس بلوغ عاطفی و تحمل پریشانی. *مجله روان شناسی نظامی*، ۱۲(۴۶)، ۵۶-۴۱. https://dorl.net/dor/20.1001.1.25885162.1400.12.46.3.4

قاسمیان، ع. (۱۴۰۲). رابطه بلوغ عاطفی با پرخاشگری در دانشجویان. *فصلنامه ایده های نوین روانشناسی*، ۱۷ (۲۱). http://jnip.ir/article-1-956-fa.html

غضنفری، ا. (۱۳۸۳). اعتباریابی و هنجاریابی پرسشنامه سبک هویت (ISLG6). *پژوهش‌های روان شناسی بالینی و مشاوره*، ۰۵(۱)، ۸۴-۹۱. https://doi.org/10.22067/ijap.v5i1.6702

غلامی قره شیران، ز؛ ثنائی ذاکر، ب؛ کیامنش، ع؛ و زهراکار، ک. (۱۴۰۱). نقش نگرش به ازدواج و بلوغ عاطفی در پیش‌بینی بی‌ثباتی ازدواج زنان و مردان. *مجله علوم روانشناختی*، ۲۱ (۱۱۶)، ۱۵۸۱-۱۵۹۸. http://dx.doi.org/10.52547/JPS.21.116.1581

مصباح، ا؛ و صدری دمیرچی، ا. (۱۴۰۲). پیش بینی تعهد زناشویی بر اساس الگوهای ارتباطی و جو عاطفی خانواده مبدأ با میانجی‌گری بلوغ عاطفی. *رویش روان شناسی*، ۱۲ (۸)، ۵۶-۴۵. http://dorl.net/dor/20.1001.1.2383353.1402.12.8.5.3

Afkhamzadeh, A., Mahmoodi, H., Rahmani, K., Mohammadi, S., Haghshenas, M., & Faraji, O. (2023). The association between emotional maturity and domestic violence among infertile women. *International journal of human rights in healthcare*, *16*(2), 137-145. https://doi.org/10.1108/IJHRH-09-2021-0173

Afshari, L. (2023). Identification through meaning-making: identity enactment towards organizational commitment. *Human Resource Development International*, *26*(1), 7-28. https://doi.org/10.1080/13678868.2021.1996171

Baek, K., Choe, Y., Lee, S., Lee, G., & Pae, T. I. (2022). The effects of pilgrimage on the meaning in life and life satisfaction as moderated by the tourist's faith maturity. *Sustainability*, *14*(5), 2891. https://doi.org/10.3390/su14052891

Berzonsky, M. D. (1989). Identity Style: Conceptualization and Measurement. *Journal of Adolescent Research*, *4*(3), 268–282. https://doi.org/10.1177/074355488943002

Berzonsky M. D. (1992). Identity style and coping strategies. *Journal of personality*, *60*(4), 771–788. https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1992.tb00273.x

Berzonsky, M. D., & Kinney, A. (2019). Identity processing style and depression: The mediational role of experiential avoidance and self-regulation. *Identity*, *19*(2), 83-97. https://doi.org/10.1080/15283488.2019.1567341

Berzonsky, M. D., & Papini, D. R. (2022). Cross-lagged associations between cognitive dispositions, identity processing styles, and identity commitments. *Self and Identity*, *21*(8), 963-979. https://doi.org/10.1080/15298868.2021.2013309

Berzonsky, M. D., & Kuk, L. (2022). Identity styles and college adaptation: the mediational roles of commitment, self-agency and self-regulation. *Identity*, *22*(4), 310-325. https://doi.org/10.1080/15283488.2021.1979552

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24]

Blair, J. R., Gala, P., & Lunde, M. (2022). Dark triad-consumer behavior relationship: the mediating role of consumer self-confidence and aggressive interpersonal orientation. *Journal of Consumer Marketing*, *39*(2), 145-165. https://doi.org/10.1108/JCM-07-2020-3981

Branje, S., & Morris, A. S. (2021). The Impact of the COVID-19 Pandemic on Adolescent Emotional, Social, and Academic Adjustment. *Journal of research on adolescence : the official journal of the Society for Research on Adolescence*, *31*(3), 486–499. https://doi.org/10.1111/jora.12668

Frankl, V. E. (1984). *Search for meaning*. Milwaukee, WI, USA: Mount Mary College.

Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling* (3rd ed.). Guilford Press.

Koo, B. W., Bathia, S., Morell, L., Gochyyev, P., Phillips, M., Wilson, M., & Smith, R. (2021). Examining the Effects of a Peer-Learning Research Community on the Development of Students' Researcher Identity, Confidence, and STEM Interest and Engagement. *Journal of STEM Outreach*, *4*(1), n1. https://doi.org/10.15695/jstem/v4i1.05

Martela, F., & Steger, M. F. (2023). The role of significance relative to the other dimensions of meaning in life—An examination utilizing the Three Dimensional Meaning in Life Scale (3DM). *The Journal of Positive Psychology*, *18*(4), 606–626. https://doi.org/10.1080/17439760.2022.2070528

Nehra, N. S., & Rangnekar, S. (2021). Linking the emotional maturity factors and personal effectiveness: a study of cement and power manufacturing organisations in India. *International Journal of Business Excellence*, *24*(3), 408-436. http://dx.doi.org/10.1504/IJBEX.2020.10025357

Peltokorpi, V., & Zhang, L. E. (2020). Exploring expatriate adjustment through identity perspective. *International Business Review*, *29*(3), 101667. https://doi.org/10.1016/j.ibusrev.2020.101667

Pirzade, M., Peyvastegar, M., & Griffiths, M. D. (2024). Celebrity Worship Among Adolescents is Driven by Neuroticism, Avoidant Identity Style, and Need to Belong. *The Journal of genetic psychology*, 1–14. Advance online publication. https://doi.org/10.1080/00221325.2024.2331731

Şanlı, E. (2023). Examination of the Relationship Between Fear of Growing up and Identity Styles in Emerging Adulthood. *International Journal of Educational Research Review*, *8*(3), 435-445. https://doi.org/10.24331/ijere.1252300

Schneider, J. A. (2022). *Making Meaning of the Meaning in Our Lives: Exploratory Study of Relationship Between Adults' Psychosocial Maturity and Personal Meaning-In-Life* (Doctoral dissertation, Fielding Graduate University).

Steger, M. F., Frazier, P., Oishi, S., & Kaler, M. (2006). The meaning in life questionnaire: Assessing the presence of and search for meaning in life. *Journal of Counseling Psychology*, *53*(1), 80–93. https://doi.org/10.1037/0022-0167.53.1.80

Toubassi, D., Schenker, C., Roberts, M., & Forte, M. (2023). Professional identity formation: linking meaning to well-being. *Advances in health sciences education: theory and practice*, *28*(1), 305–318. https://doi.org/10.1007/s10459-022-10146-2

Vijayakumar, N., Op de Macks, Z., Shirtcliff, E. A., & Pfeifer, J. H. (2018). Puberty and the human brain: Insights into adolescent development. *Neuroscience and biobehavioral reviews*, *92*, 417–436. https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2018.06.004

Ward, C., Szabó, Á., Schwartz, S. J., & Meca, A. (2021). Acculturative stress and cultural identity styles as predictors of psychosocial functioning in Hispanic Americans. *International Journal of Intercultural Relations*, *80*, 274-284. https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2020.12.002

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24]

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24]